

Nevarna zimska IPP

Na zimske planinske pohode, kjer koli se jih že lotevamo, se moramo pripraviti še temeljiteje kot se na poletne ture, o čemer nam poučno priča naslednji dogodek:

Pred petnajstimi leti sta se pod Planikom (1272 m) in nedaleč od Bončičeve kuče (1002 m) v hrvaški Čičariji znašla planinca Andrejčiča iz Lesc pri Bledu, ki sta pozneje poročala: »Mela sva veliko srečo, da so naju ob štirih popoldne pri Bončičevi kuči sprejeli pod streho jamarji iz Pazina, ki so si uredili bivak v neki baraki. Ne veva, kako bi v gozdu in snegu ter mokra do kolena preživela noč,« sta napisala **Anton in Ivan Andrejčič** iz Lesc. Razglednico s Poklona (922 m), točke z Istrske planinske poti (IPP), s to vsebino sta mi namreč poslala kot poverjeniku IPP po Čičariji 3. maja 1984 in jo oddala v Lovranu, na tej razglednici pa so odlišni žigi Vojak-Učka (1401 m), Po gorah Hrvaške in Končarevac – PD Kamenjak z Reke. Tema dvema planincema smo izdali spominski znački o prehojeni IPP s številčkama 1232 in 1233.

To pišem zato, ker je treba biti tudi na »nedolžnih« planinskih poteh pozimi nadvse previden in preudaren; to velja tudi za pot z Brajkovega vrha (1092 m) preko Planika do Poklona, kjer so predvsem pozimi zelo nepredvidljive in ostre vremenske razmere. Ob neki priložnosti nas je pozimi šesterica od Brgduca (747 m) do Poklona pešačila devet ur, čeprav je za pot sicer potrebnih največ pet ur. Takrat je bil Platak pod Snježnikom odrezan od sveta, kot je bilo zapisano v časopisih. Čeprav so nekateri na naporni poti hoteli postati in počivati, sem kot vodnik vztrajal, da moramo priti do konca, ker bi se pot sicer lahko končala nesrečno. Tako naj ob razglednici dveh slovenskih planincev (če se tega dogodka še spominjata, naj mi se javita) in ob sedanjem podobnem vremenu, kakršno je bilo takrat, zimske obiskovalce Čičarije opomnim, da je na tej poti v takih vremenskih razmerah potrebna velika previdnost.

Josip Sakoman, Zagreb

iz planinske literature

Enciklopedija Slovenije – 12

Mladinska knjiga nas je že nekaj zadnjih let tik pred novoletnimi prazniki razveselila z izdajo novega zvezka Enciklopedije Slovenije. Tako je decembra lani izšel že 12. zvezek tega najboljšejšega slovenskega knjižnega dela. Čeprav je bil ta prvotno načrtovan kot zadnji, mu bodo sledili vsaj še trije. Od črke »S« do konca abecede je potrebno še marsikaj zapisati in tudi predstaviti.

V tem zvezku se kar 144 gesel začne s »slovenska«, »slovenski« ali »slovensko«. Druga posebna skupina gesel v 12. zvezku so gesla, ki se začnejo s »sveta«, »svete« ali »sveti«. Takih gesel je 34. Gre za imena naselij in nekatere cerkve, pomembne likovno umetnostne spomenike. Tudi planinstvu je posvečenih kar nekaj pomembnih gesel. Med njimi je opisana zgodovina Slovenskega planinskega društva, ki je bilo ustanovljeno leta 1893. Pomembno mesto zavzemajo tudi zapisi o slovenskih planinskih društvih v zamejstvu, v Bariločah (Argentina), Celovcu, Gorici in Trstu. Slovenci in njihova dejavnost v zamejstvu so zapisani tudi na mnogih drugih področjih.

Med spomeniki je omenjen in tudi na fotografiji predstavljen spomenik **Juliusu Kugyju** v Trenti, delo akad. kiparja **Jakoba Savinška** in **Borisa Kobeta**. Posebno geslo je posvečeno duhovniku **Valentinu Stančiču**, ki velja v Vzhodnih Alpah za prvega alpinista, ki za svoje vzpone ni najemal gorskih vodnikov. Med gorami so opisani Smrekovsko pogoje na Štajerskem, notranjski Snežnik, katerega širše območje želimo zaščititi kot nacionalni park, Stol, najvišji vrh Karavank, Storžič, najzahodnejša gora Karniških Alp, in Strojna na Koroškem. Sem bi sodilo tudi geslo Slovenska planinska pot, drugi največji slovenski objekt, ki pa je bil predstavljen že v prejšnjem zvezku.

Kot nekdanji del planinstva pa je predstavljena tudi speleologija (jamarstvo).

Med planinsko literaturo uvrščamo tudi vsa dela, ki govorijo o dogajanjih med prvo svetovno vojno na soški fronti, saj so se ti boji večinoma vodili na pobočjih gorá nad Sočo. Čeprav je bilo lani 80 let od konca te vojne, ta del naše zgodovine še nismo dovolj utrdili v našo zavest in vsestransko obdelali v dosedanji literaturi. Geslo »soška fronta« je eno od štirih najboljšejših gesel v 12. zvezku. Obsega skoraj 1200 vrstic. V geslu je zelo natančno in strnjeno opisana vsaka od 12 soških bitk – ta pregled vojaških operacij na kopnem je napisal **Drago Sedmak**; operacije mornarice in letalstva je orisal **Nikolaj Safonov**, italijansko okupacijo, begunstvo in evakuacijo prebivalstva je prikazala **dr. Petra Svoljšak**, podatke o žrtvah in vojni škodi je zbral Drago Sedmak. Geslo je opremljeno z zelo izčrpnima tematskima kartama Draga Sedmaka in **Martina Ivaniča**; prva, izredno pregledna, prikazuje v besedilu omenjena pomembna bojišča, bojni črti po 5. in 11. bitki, sedeže višjih poveljstev, oskrbovalne komunikacije in še veliko drugega, druga pa razseljenost beguncev, ki je segla na severu na Češko in na jugu do Sicilije.

Čiril Velkorrh

Peter Kozler na znamki

V prvi letošnji seriji priložnostnih znamk s portreti znamenitih osebnosti je poleg akademika **dr. Božidarja Lavriča** (15 SIT), generala **Rudolfa Maistra** (70 SIT) in največjega slovenskega pesnika **dr. Franceta Prešerna** (80 SIT) tudi portret **Petra Kozlerja** (1824–1879) (14 SIT).

Peter Kozler je študiral logiko, fiziko in pravo. Kot sodnik je služboval v Rovinju, Labinu, Vodnjanu, Pazinu, Tolminu, Gorici in Trstu. V Sežani je bil notar, po očetovi smrti pa je prevzel njegovo trgovino na Dunaju. S sestro in brati je kupil Cekinov grad v Ljubljani in osnoval takrat največjo pivovarno na Kranj-

skem. S politiko se je pričel ukvarjati že kot študent. Več let je bil odbornik Slovenske matice in tudi njen podpredsednik. Bil je med ustanovitelji Trboveljske premogokopne družbe, Kranjske stavbne družbe, upravnik in svetnik Kranjske eskomptne banke ter član konzorcija za gradnjo gorenjske železnice. Zavzemal se je za sloven-

ske narodnostne pravice in za zedinjeno Slovenijo. Z **A. Globočnikom** je določil barve slovenske zastave. Zavzemal se je za vpeljavo slovenščine v urade in šole, raziskoval slovenske narodnostne meje ter zahteval za Slovenijo del Istre z otoki ter del Štajerske, Koroške, Kranjske in Goriške.

Na osnovi teh študij je pripravil Zemljevid Slovenske dežele in pokrajin, katerega prvo izdajo so avstrijske oblasti zaplenile. Ta prvi zemljevid Slovenije je nato izšel še štirikrat, in sicer leta 1961, 1964 (dvakrat) in 1971. Ob drugi izdaji je kot priloga izšel tudi Imenik mest, tergov in krajev, zapadenih v Zemljevidu Slovenske dežele. Rusko geografsko društvo je leta 1866 imenovalo Kozlerja za svojega častnega člana. Tudi planinci smo z zemljevidom Petra Kozlerja dobili prvi slovenski zemljevid, ki nam je in še bo služil pri študiju krajevnih in zemljepisnih poimenovanj.

Ciril Velkovrh

Slovenija – pokrajina in ljudje

»Slovenija je nenavadna in prečudovita dežela,« je zapisal **Miha Kovač**, glavni urednik Mladinske knjige, ki je po večletnih pripravah in strokovnem sodelovanju z Geografskim inštitutom ZRC SAZU izdala obsežno knjigo Slovenija – pokrajina in ljudje. Na 736 straneh najdemo opise 53 pokrajin, 450 barvnih fotografij, prek 100 zemljevidov in prek 400 grafikonov.

Slovenija je povečini gorata dežela. Zato ni nenavadno, da je prvo obdelan prav alpski svet. Poleg statističnih podatkov vsakega območja so opisane kamnine, površje in vode, podnebje, prst in rastje, prebivalstvo in naselja ter gospodarstvo.

Knjiga je bogata s slikovnim materialom, ki ni le v prvem delu posvečen našim goram, ampak se te gore kažejo tudi na večini drugih fotografij bolj ravninskih predelov naše dežele. V knjigi lahko občudujemo fotografijo zasneženega Triglava, alpskega kozoroga, Zoisove zvončice in znamenite gorenjske kozolce. Romantično Bohinjsko jezero, turkizna barva reke Soče, cerkvena in planšarska arhitektura v Julijskih Alpah ter posebnost Triglavskega ledenika nas vabijo v gore. Za mnoge tujce smo Slovenci doma tam, kjer raste svetovno znani Blagajev volčin. Na Karavankah, skozi katere lahko pridemo v Avstrijo skozi dva cestna predora, cvetijo v maju bele narcise. V Kamniških in Savinjskih Alpah, ki je najbližje visokogorje našemu glavnemu mestu, je veliko še živih klasičnih visokogorskih planšarij. V vzhodnih Karavankah sta znameniti večstoletni solčavska tisa in najevska lipa, v najbolj vzhodnem delu alpskega sveta, Pohorju, ki je močno vodnato s številnimi slapovi in barji, pa raste tudi mesojeda rastlina, okrogloglista rosika. Tudi drugi predeli Slovenije so vsaj hriboviti in gričevnati, prek njih pa vodijo številne markirane planinske poti.

Tudi sredozemski del z obalo in krasom ni nezanimiv za planince. Celo z Goriških brd se ob lepem vremenu vidijo na obzorju Julijske Alpe. Vipavska dolina z več sto metrov visoko skoraj navpično steno spominja na naše visokogorje. Na Kraškem robu in v bližini Ospa so številna in znana plezališča. Največja posebnost tega sveta pa so številne podzemne kraške jame, kot so Dimnice, Škocjanske jame in druge. Raziskovanje podzemnih kraških jam je nekoč sodilo v planinsko dejavnost, zaradi obsežnosti raziskav in posebnosti pa se je sčasoma povsem osamosvojilo.

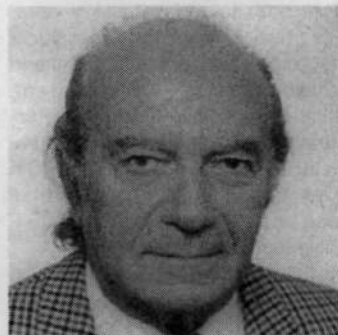
Podobne značilnosti veljajo za kraški dinarski svet s Cerkljskim jezerom pod Slivnico, Ledeniško jamo v Trnovskem gozdu, endemičnim rastlinstvom na Snežniku in njegovi okolici, ponikalno Ljubljano in njenimi podzemnimi jamami, kot so Postojnska, Pivka, Planinska in druge jame, kjer živi svetovno znana človeška ribica. Na ljubljanskem Triglavu, 1107 metrov visokem Krimu, stoji najpomembnejša trigonometrična točka v Sloveniji, ki je pred slabimi 200 leti služila kot koordinatno izhodišče prve katastrske izmere večjega dela našega ozemlja.

Kolikor je panonski svet neprimeren za alpinizem in visokogorsko planinstvo, pa je nadvse priporočljiv za družinske izlete in pohodništvo ter kolesarjenje na krajših in »neskončno« dolgih turah. Izjemo predstavljajo le Boč, Macelj in Donačka gora z znamenitim pragozdom. Ta svet je poln termalnih vrelcev, srednjeveških gradov in nasadov vinske trte in sadja.

Ciril Velkovrh

društvene novice

Ivo Lukanc, 1926–1999

V zlati jeseni življenja nas je po krajši, a hudi bolezni zapustil **dr. Ivo Lukanc**, znan predvsem prvi povojni generaciji alpinistov, ki ji je odprl okno v gorski svet Evrope preko tedaj še precej zaprte državne meje.

Mladost je preživel v Pančevu, kjer 137